

Bērnu aizsardzības
centrs

RĪCĪBAS ALGORITMS VARDARBĪBAS GADĪJUMOS

Bērnu labbūtības veicināšanas departaments

Departamenta direktors Ako Kārlis Cekulis

Viss apnīcis?

Uzticības tālrunis
bērniem un pusaudžiem

116111

Katru dienu
Jebkurā laikā

Bērnu aizsardzības
centrs

Izglītības iestādes loma vardarbības pret bērnu gadījumos

Atpazīt

Rīkoties

Novērst

Bērnu aizsardzības
centrs

Izglītības iestādes loma vardarbības pret bērnu gadījumos

Novērst

Prevencija
Profilakse

Bērnu aizsardzības
centrs

Izglītības iestādes loma vardarbības pret bērnu gadījumos

Prevencija
Profilakse

MK noteikumi Nr. 474 Kārtība, kādā nodrošināma izglītojamo profilaktiskā veselības aprūpe, pirmā palīdzība un drošība izglītības iestādēs un to organizētajos pasākumos:

6. Izglītības iestādes vadītājs (turpmāk – vadītājs) vai viņa pilnvarota persona izglītojamo profilaktiskās veselības aprūpes un pirmās palīdzības nodrošināšanai veic šādas darbības:

6.2. plāno un organizē izglītojošus pasākumus par izglītojamo veselību un drošību, tai skaitā vardarbības un ievainojumu profilakses jautājumos;

2. Izdevumus, kas saistīti ar izglītojamo profilaktiskās veselības aprūpes, pirmās palīdzības un drošības nodrošināšanu izglītības iestādē, sedz izglītības iestādes dibinātājs (turpmāk – dibinātājs).

Bērnu aizsardzības
centrs

Izglītības iestādes dibinātāja loma vardarbības pret bērnu gadījumos

Reaģē uz visiem iesniegumiem un informāciju par vardarbību izglītības iestādēs, iesaistās faktu noskaidrošanā, sniedz konsultatīvu palīdzību un seko situācijas risinājumam, kā arī motivē izglītības iestādes veikt preventīvus pasākumus un strādāt pie pedagogu un atbalsta personāla nodrošinājuma un izglītošanas, lai izglītības iestādēs veidotu drošu mikroklimatu.

Sniedz informatīvu un metodisku atbalstu izglītības iestādei, piesaista speciālistus, kā arī sniedz informāciju par pašvaldībā pieejamiem pakalpojumiem.

Sadarbībā ar pašvaldības izglītības iestādi izstrādā (vai pārskata izglītības iestādes izstrādāto) problēmu risināšanas plānu, individuālo izglītības programmas apguves plānu vai uzvedības korekcijas plānu.

Bērnu aizsardzības
centrs

Prevencija

Terciārā

Sekundārā

Primārā

Bērnu aizsardzības
centrs

Prevencija

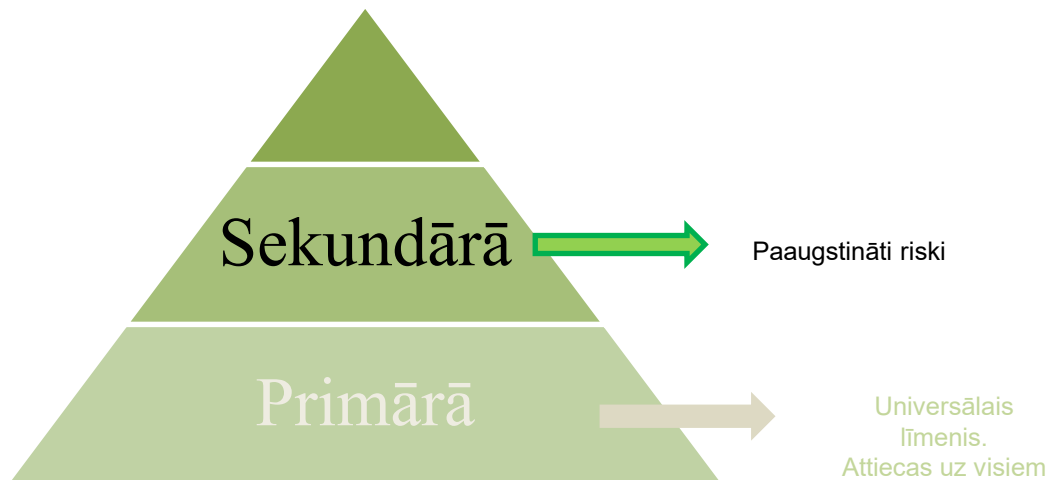

Universālais
līmenis.
Attiecas uz
visiem

Bērnu aizsardzības
centrs

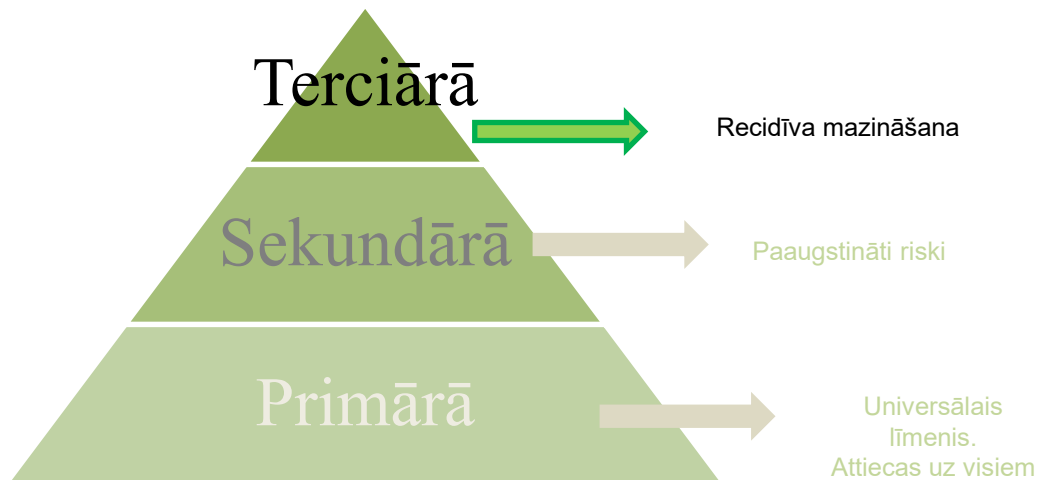
Prevencija

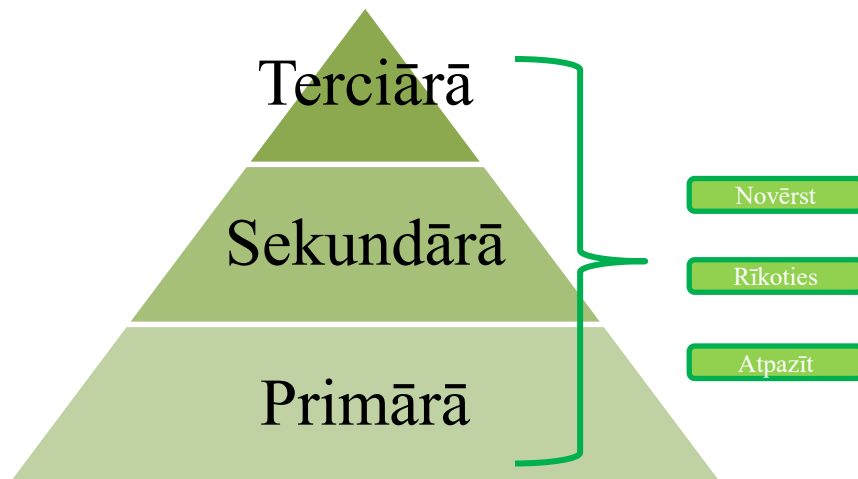
Bērnu aizsardzības
centrs

Prevencija

Bērnu aizsardzības
centrs

PREVENCIJA

Terciārā prevencija

Terciārās prevencijas galvenais uzdevums ir **novērst** situāciju, kurā izglītojamais **atkārtoti** kļūst vardarbīgs un cietušais vēlreiz nonāk situācijā, kurā pret viņu tiek izmantota vardarbība. Parasti terciārās prevencijas pasākumi tiek īstenoti situācijās, kad vardarbība jau notikusi un jāatrod veids, kā mazināt tās radītās sekas.

Sekundārā prevencija

Prevencijas pasākumi, kas tiek veikti, **pamanot paaugstināta riska faktorus**, tostarp tādus kā grūtības ģimenē (šķiršanās, konflikti, atkarības, veselības problēmas u.tml.), izglītības iestādes neattaisnota kavēšana (bastošana, klaiņošana), nepietiekama aprūpe no likumiskā pārstāvja puses, iespējama vardarbība pret izglītojamo ģimenē, aizdomas par izglītojamā psihiskās veselības grūtībām, utt.

Primārā prevencija

Prevencijas pasākumi, kas tiek veikti **attiecībā uz visiem izglītojamajiem, pirms parādījušās kādas vardarbības pazīmes**, veidojot izglītības iestādē drošu un pieņemamu atmosfēru, veicinot cieņpilnas attiecības, uzlabojot kolektīva sociālās un komunikācijas prasmes.

Bērnu aizsardzības
centrs

Vardarbība pret bērnu

Bērnu aizsardzības
centrs

VARDARBĪBAS PRET BĒRNU VEIDI

- Visu veidu fiziska vai emocionāla cietsirdība, seksuāla vardarbība vai cita veida izturēšanās, kas apdraud vai var apdraudēt bērna veselību, dzīvību, attīstību vai pašcieņu;

(BTAL)

- Vardarbību pret bērnu veido visas fiziskās un/vai emocionālās cietsirdības (nežēlības), seksuālās vardarbības, novārtā pamešanas vai nolaidīgas izturēšanās vai komerciālas vai citādākas ekspluatācijas formas, kas var izraisīt reālu vai potenciālu kaitējumu bērna veselībai, dzīvībai, attīstībai vai pašcieņai, bērnam atrodoties atbildības, uzticēšanās un/vai varas attiecību kontekstā.

(PVO, Pasaules veselības organizācija)

Bērnu aizsardzības
centrs

Vardarbības pret bērnu veidi (BTAL)

Bulings

Kibervardarbība

Kaitējoša seksuāla
uzvedība

Bērnu aizsardzības
centrs

Vardarbības pret bērnu veidi Pamešana novārtā

Bērna aprūpes pienākumu nepildīšana — bērna fizisko, emocionālo, sociālo vajadzību, veselības aprūpes un izglītības nenodrošināšana, kā arī bērna vecumam neatbilstoša aprūpe, kas ilgtermiņā apdraud bērna veselību un attīstību (BTAL);

Nolaidība — bērna aprūpes un uzraudzības pienākumu nepildīšana vai pavisma, nevērīga pildīšana (BTAL);

Pamešana novārtā — ilgstoša vai sistemātiska nolaidība pret bērnu, kas kaitē vai var kaitēt bērna attīstībai, vai rada bērnam fiziskas vai psihoemocionālas ciešanas (BTAL);

Bērnu aizsardzības
centrs

Vardarbības pret bērnu veidi Pamešana novārtā

Bērna aprūpes pienākumu nepildīšana — bērna fizisko, emocionālo, sociālo vajadzību, veselības aprūpes un izglītības nenodrošināšana, kā arī bērna vecumam neatbilstoša aprūpe, kas ilgtermiņā apdraud bērna veselību un attīstību (BTAL);

Nolaidība — bērna aprūpes un uzraudzības pienākumu nepildīšana vai pavisā, nevērīga pildīšana (BTAL);

Pamešana novārtā — ilgstoša vai sistemātiska nolaidība pret bērnu, kas kaitē vai var kaitēt bērna attīstībai, vai rada bērnam fiziskas vai psihoemocionālas ciešanas (BTAL);

Bērnu aizsardzības
centrs

Vardarbības pret bērnu veidi Pamešana novārtā

Bērna aprūpes pienākumu nepildīšana — bērna fizisko, emocionālo, sociālo vajadzību, veselības aprūpes un izglītības nenodrošināšana, kā arī bērna vecumam neatbilstoša aprūpe, kas ilgtermiņā apdraud bērna veselību un attīstību (BTAL);

Nolaidība — bērna aprūpes un uzraudzības pienākumu nepildīšana vai pavirša, nevērīga pildīšana (BTAL);

Pamešana novārtā — ilgstoša vai sistemātiska nolaidība pret bērnu, kas kaitē vai var kaitēt bērna attīstībai, vai rada bērnam fiziskas vai psihoemocionālas ciešanas (BTAL);

Bērnu aizsardzības
centrs

Vardarbības pret bērnu veidi Pamešana novārtā

Bērna aprūpes pienākumu nepildīšana — bērna fizisko, emocionālo, sociālo vajadzību, veselības aprūpes un izglītības nenodrošināšana, kā arī bērna vecumam neatbilstoša aprūpe, kas ilgtermiņā apdraud bērna veselību un attīstību (BTAL);

Nolaidība — bērna aprūpes un uzraudzības pienākumu nepildīšana vai pavisma, nevērīga pildīšana (BTAL);

Pamešana novārtā — ilgstoša vai sistemātiska nolaidība pret bērnu, kas kaitē vai var kaitēt bērna attīstībai, vai rada bērnam fiziskas vai psihoemocionālas ciešanas (BTAL);

Bērnu aizsardzības
centrs

Vardarbības pret bērnu veidi Seksuāla izmantošana

Jebkādas seksuāla rakstura darbības ar bērnu nolūkā sniegt vai gūt seksuālu stimulāciju vai seksuālu apmierinājumu, vai citādu labumu, ko veic pieaugušais vai cits bērns, kurš sava vecuma vai attīstības dēļ atrodas atbildības, uzticības vai spēka pozīcijās attiecībā pret upuri ar fizisku kontaktu vai bez šāda kontakta ar bērna ķermeni, tai skaitā pakļaujot bērnu citu seksualitātei vai izmantojot informācijas vai komunikāciju tehnoloģijas (BTAL).

Kas ir kaitējoša seksuāla uzvedība?

Viens vai vairāki bērni, kuri ir jaunāki par 18 gadiem, **iesaistās seksuālās sarunās vai darbībās**, kas **nav atbilstošas viņu vecumam** vai attīstības stadijai. Uzvedība var būt **kaitīga sev** vai citiem, kā arī **ļauņprātīga pret citu** bērnu, jaunieta vai pieaugušo. Tā var variēt no atklātu seksuālu vārdu un frāžu izmantošanas līdz seksuālam aktam/penetrācijai ar citiem bērniem vai pieaugušajiem (NICE, 2017; Hackett, Branigan & Holmes, 2019; Rich, 2011)

Bērnu aizsardzības
centrs

**STARP
BĒRNIEM**

**PLAŠS
SPEKTRS**

**IESAISTĪŠANĀS
SEKSUĀLĀS SARUNĀS
VAI DARBĪBĀS**

KAITĒJOŠA SEKSUĀLA UZVEDĪBA

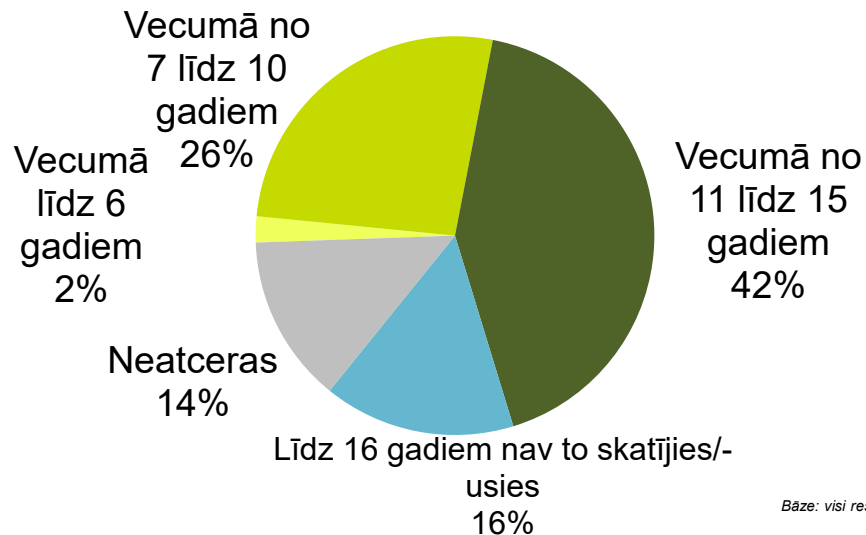
**NAV ATBILSTOŠAS
BĒRNU VECUMAM**

**UZVEDĪBA VAR BŪT
KAITĪGA SEV VAI
CITIEM**

**STARP
BĒRNIEM, KURI
NAV
VIENLĪDZĪGI**

1.2. Vecums, kurā pirmo reizi redzēja pornogrāfiju

«Q5. Vai atceries, kurā vecumā Tu pirmo reizi redzēji pornogrāfiju?»

Bāze: visi respondenti, n=512

Aspekts	Vienaudžu konflikts	Vienaudžu vardarbība
Spēka attiecības	Līdzvērtīgas, vienlīdzīgas	Nevienlīdzība, dominēšana
Atkārtotāšanās	Parasti vienreizējs notikums	Sistemātiska, vairākkārtēja
Nolūks	Domstarpību risināšana	Apzināts kaitējums
Empātija	Abas puses spēj saprast	Iniciatoram trūkst empātijas
Risinājums	Mediācija, Pārrunas	Tūlītēja iejaukšanās
Sekas	Iespējams var stiprināt attiecības	Ilgstošs kaitējums upurim

Bērnu aizsardzības
centrs

Rīcība vardarbības pret bērnu gadījumā

Bērnu aizsardzības
centrs

**Bērnu aizsardzības
centra
izstrādātais
vardarbības gadījumu
risināšanas algoritms
izglītības iestādē**

Vardarbības gadījumu risināšanas algoritms izglītības iestādēs

Algoritma mērķis:

Pilnveidot un sniegt vispārējās un profesionālās izglītības iestādes (kurās mācās nepilngadīgas personas) personālam zināšanas un prasmes **par vardarbības prevenciju un tās nozīmību, vardarbības jēdzienu un pazīmēm**, lai izglītības iestādes personāls varētu savlaicīgi reaģēt un risināt gadījumu, kā arī rīcību gadījumā, kad nepilngadīgais izglītojamais izdara uzvedības pārkāpumu vai apdraud savu vai citu personu dzīvību, veselību un drošību izglītības vidē.

Algoritms pieejams:

<https://www.bac.gov.lv/lv/jaunums/bernu-aizsardzibas-centrs-piedava-jaunu-vardarbibas-gadijumu-risinasanas-algoritmu-izglitibas-iestades>

Izglītojamā uzvedības pārkāpumu smagumu līmeņi

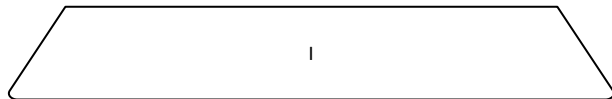
III līmenis (augsts risks) - ir apdraudēta izglītojamā vai citu personu dzīvība, pastāv nopietns veselības apdraudējums, nepieciešama nekavējoša rīcība un papildu resursu piesaistīšana ārpus izglītības iestādes

II līmenis (vidējs risks) - nav tūlītēja apdraudējuma dzīvībai, bet nopietnāki uzvedības pārkāpumi kā pirmajā līmenī, nepieciešama papildu resursu piesaistīšana

I līmenis (zems risks) - gadījums tiek risināts izglītības iestādes ietvaros, nav nepieciešama tūlītēja papildu resursu piesaistīšana

Bērnu aizsardzības
centrs

Nr. p.k.	Kritēriji (atbilstošo atzīmēt ar √)	
1.līmeņa kritēriji (kritēriju uzskaitījums nav izsmēlošs)		
1.	atklāta necieņas izrādīšana pret izglītības iestādes darbinieku	
2.	atklāta necieņas izrādīšana pret citu izglītojamo	
3.	necenzētu (rupju) vārdu lietošana	
4.	pedagoga, atbalsta personāla aizrādījumu ignorēšana	
5.	mācību procesa norises traucēšana	
6.	cits iekšējās kārtības noteikumu, kas nav saistīti ar sevis vai citu dzīvības, veselības un drošības apdraudēšanu, pārkāpums	

PREVENCIJA

IZGLĪTOJAMĀIS

3. līmenis

Pašvaldības sadarbības grupa

Izglītības iestāde,
sociālais dienests,
bāriņtiesa, policija,
NVO un citas

+

2. līmenis

Likumiskais pārstāvis

Starpinstitūciju
sadarbības komanda

+

1. līmenis

Pedagogs

Likumiskais pārstāvis,
izglītības iestādes
vadība, atbalsta
personāls

Bērnu aizsardzības
centrs

Kā rīkoties? Kuru informāciju piefiksēt?

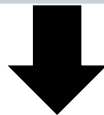
Bērnu aizsardzības
centrs

**Noticis (vai man ir aizdomas) bērnu tiesību
pārkāpums**

Bērnu aizsardzības
centrs

**Noticis (vai man ir aizdomas) bērnu tiesību
pārkāpums**

**iesniegta sūdzība,
aizpildot incidentu lapu**

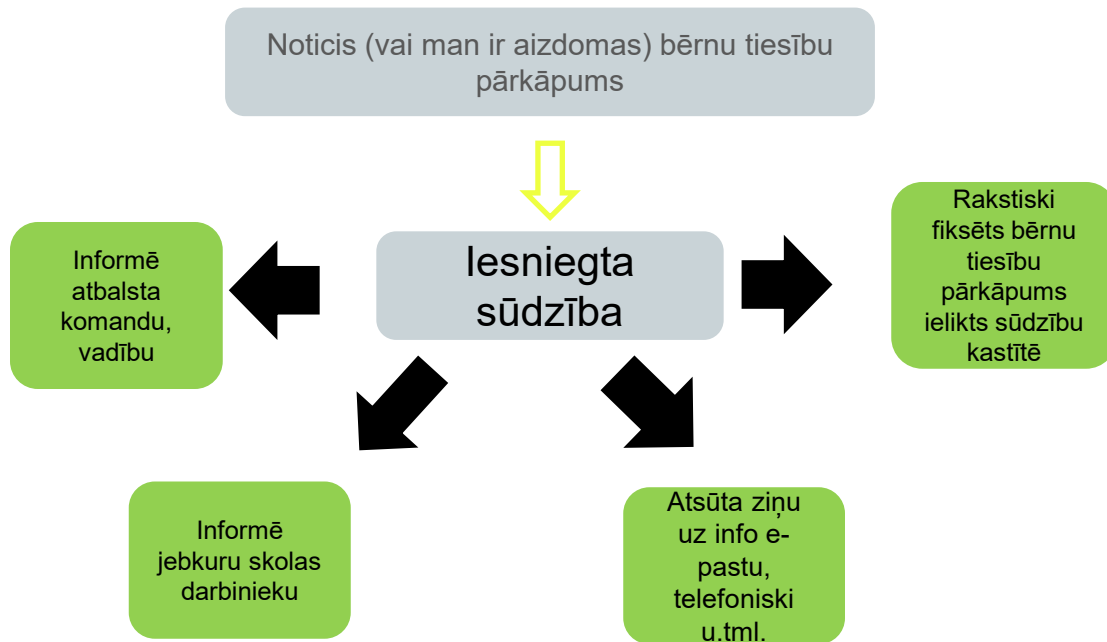
Bērnu aizsardzības
centrs

Aizpildot incidentu lapu (gadījumu fiksēšanas veidlapa)

- Kam?
- Kad?
- Kur?
- Kas?
- Kurš?

Bērnu aizsardzības
centrs

Bērnu aizsardzības
centrs

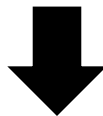

Bērnu aizsardzības
centrs

Noticis (vai man ir aizdomas) bērnu tiesību
pārkāpums

Iesniegta sūdzība

Sūdzības saņēmējs informāciju nodod sūdzības
ziņojumu atbalsta komandai/vadībai
(mutiski/rakstiski)

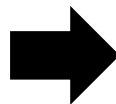

Bērnu aizsardzības
centrs

Sūdzības saņēmējs informāciju fiksē
incidentu lapā un nodod sūdzības
ziņojumu atbalsta komandai/vadībai

Fiksēto gadījumu
izskata atbalsta
komanda/ vadība

- Vecāku informēšana.
- Nepieciešamības gadījumā citu institūciju iesaiste

Bērnu aizsardzības
centrs

Ziņošana

Bērnu aizsardzības
centrs

Ziņošana lomas, atbildība

1. Bērna drošības nodrošināšana un atbalsta sniegšana
2. Sadarbība ar ārējām institūcijām
3. Iekšējo lēmumu pieņemšana
4. Konfidencialitāte

Bērnu aizsardzības
centrs

Izglītības iestādes loma drošas vides veidošanā

- **Organizatoriskā loma**
  - Skaidri noteikumi;
  - Vienota pieeja (algoritms);
  - Vienota reakcija uz situācijām;
- **Komunikācijas loma**
  - Pašcieņa, nepārmešana, pielieto emociju normalizēšanu, izskauž stigmatizāciju (personāls kā paraugs bērniem)
- **Preventīvais darbs**
  - Pasākumi, nodarbības u.c.
- **Sadarbības loma**
  - Vecāki, Atbalsta personāls, institūcijas
- **Sadarbība ar iestādes dibinātāju**
  - Cilvēkresursu nodrošināšana;
  - Profesionālās kompetences pilnveide;
  - Psihoemocionālais atbalsts personālam

Bērnu aizsardzības centrs

Kam ziņot?

	Institūcija	Kādos gadījumos ziņot
1.	Valsts policija	Noziedzīgs nodarījums Pāridarītājs persona 14+
2.	Pašvaldības policija	Administratīvs pārkāpums, saistošo noteikumu pārkāpums
3.	Bērnu aizsardzības centrs	Bērnu tiesību pārkāpums
4.	Bāriņtiesa	Vecāki nepilda savus vecāku pienākumus. Jāaizstāv bērna intereses
5.	Sociālais dienests	Ģimenei vajadzīgs atbalsts, materiāla palīdzība, sociāls pakalpojums (psihologa konsultācija, grupu nodarbība, bērnu audzināšanas konsultācija u.c.)
6.	Izglītības pārvalde	Izglītības iestādei nepieciešams atbalsts tiesiska un kvalitatīva mācību procesa nodrošināšanai
7.	Drossinternets.lv	Ja izplatīts aizliegts saturs

Bērnu aizsardzības
centrs

RESURSI ATBALSTAM - METODISKIE MATERIĀLI

Bērnu aizsardzības
centrs

**Sadarbības tīkls konsultatīvā
atbalsta sniegšanai bērniem
ar saskarsmes grūtībām un
uzvedības traucējumiem**

Rokasgrāmata

Rīga, 2024

Bērnu aizsardzības
centrs

**Metodoloģija bērnu ar
uzvedības traucējumiem un
saskarsmes grūtībām
agresijas un vardarbības
mazināšanai un sociālās
iekļaušanas veicināšanai**

Rīga, 2024

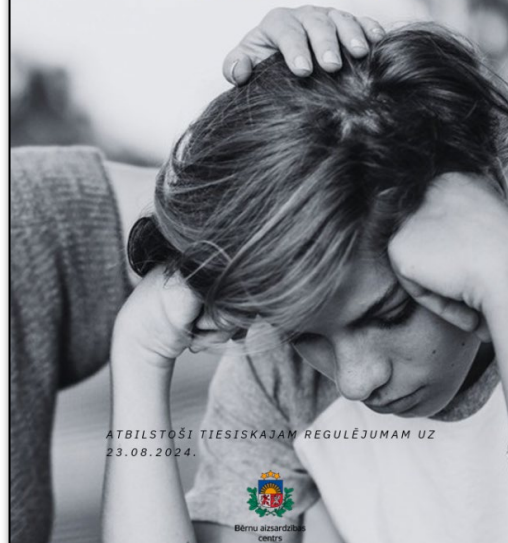

Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcija

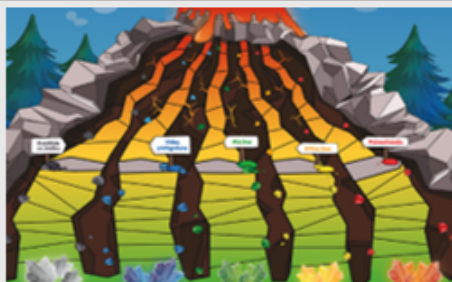
Metodiskais materiāls
**KRĪZES GADĪJUMU VADĪBA IZGLĪTĪBAS
IESTĀDĒS**

Rīga

**VARDARBĪBAS ĢADĪJUMU
RISINĀŠANAS ALGORITMS
IZGLĪTĪBAS IESTĀDĒS**

SPĒLES GAN BĒRNU, GAN PIEAUGUŠO KOLEKTĪVAM	MĒRĶIS
<i>KLIMATS KOLEKTĪVĀ</i> https://www.uzvediba.lv/instrumenti/drau-dzigai-klasei/	PALĪDZĒT AKTUALIZĒT KOELKTĪVA SDVARĪGĀKOS KLIMATA ELEMENTUS.
<i>APSTĀKĻU KOPUMS, KAS IZRAISA VARDRABĪBU</i> https://www.uzvediba.lv/instrumenti/drau-dzigai-klasei/	APZINĀT RISKUS VIDĒ, ATTIECĪBĀS, PROCESU ORGANIZĒŠANĀ, KAS VEICINA STRESU UN NEGATĪVAS VIDES VEIDOŠANOS.
<i>IZPRAST UN ATBALSTĪT</i> https://www.uzvediba.lv/instrumenti/ka-izprast-uzvedibu/	AGRESĪVAS UZVEDĪBAS IEMESLU IZPRATNEI UN RISINĀJUMU STRATĒGIJĀM.

Profilakse ikdienā

116111

bērnu un pusaudžu
uzticības tālrunis

Anonīmā ziņošana

Ziņo par
bērna tiesību
pārkāpumiem
anonīmi

- Veidlapu BAC mājas lapā var aizpildīt ikviens, kuram ir aizdomas vai informācija par bērna apdraudējumu vai iespējamu vardarbību.
- To var darīt vecāki, skolotāji, kaimiņi, veselības aprūpes speciālisti vai citi pieaugušie, pats bērns, ja viņš piedzīvo vardarbību vai jūtas apdraudēts.
- Ja bērnam vai pieaugušajam nav iespēju aizpildīt veidlapu pašam, to var izdarīt kāds uzticams pieaugušais vai speciālists viņa vietā.

Bērnu aizsardzības
centrs

PALDIES PAR UZMANĪBU!

